

МИ ПОВИННІ ГОТУВАТИ ІННОВАЦІЙНУ ЛЮДИНУ З ІННОВАЦІЙНИМ ТИПОМ МИСЛЕННЯ

Національна академія педагогічних наук України абсолютно підтримує позицію міністра, щодо реформування нашої освіти, зокрема середньої.

Нам приємно, що в тому документі, який презентувала Лілія Михайлівна, є певна частка і наших ідей. Цей проект документу заслуговує подальшого обговорення і прийняття,

оскільки повністю відповідає світовим тенденціям розвитку освіти, і надзвичайно актуальний. Чому? Перш за все тому, що документ створений у руслі нових цивілізаційних викликів, які стоять сьогодні перед сучасною людиною, а отже і перед освітою. На деяких із них я зосереджу вашу увагу.

Світ активно вступив у новий тип прогресу – інноваційний, який характеризується швидкою динамікою змін ідей, знань, технологій; змін, які буквально охоплюють не тільки країни, а й кожного громадянина. І тому, ми повинні готувати людину, яка була б готова до цього постійно змінюваного середовища. Сприймати розумні зміни, творити розумні зміни, відкидати не розумні зміни і

таке інше. Тобто, ми повинні підготувати, і мені дуже приємно, що це слово є в проекті документа, інноваційну людину з інноваційним типом мислення.

Наша нація дуже консервативна. Ми повинні її зробити модерною, у кращому розумінні цього слова. Наш розвиток, зокрема економічний, страждає, бо багато громадян України не здатні до інноваційного типу діяльності. І це ми повинні з вами усвідомити і чесно про це сказати. А для того, *щоб підготувати таку людину, ми повинні змінити освіту.* Починаючи зміни з функцій – творче засвоєння певної суми знань буде залишатися основною функцією освіти. Але поряд з тим *є ще 2 функції* – навчити дитину навчатися упродовж життя та навчити умінню здобувати інформацію, використовувати цю інформацію. Тобто людина розумна, «гомо сапієнс» (лат. *Homo sapiens*), в сучасних умовах – це людина, яка навчається впродовж життя. *І третя функція* – навчити використовувати отримані знання, те, що ми називаємо компетентнісним підходом. І це вимагає суттєвих змін і в змісті і, особливо, в методиці викладання, і в державних стандартах. Суспільство знань не там, де є сучасна техніка і технології, а там де переважна більшість громадян і країна в цілому свою ді-

Василь КРЕМЕНЬ

Президент НАПН України, академік НАПН і НАН України, міністр освіти і науки України (1999–2005 рр.)

яльність ґрунтує на основі знань. Тобто, *це перше, що ми повинні досягти в нашому багатолітньому русі до модернізації нашої освіти, у формуванні інноваційної людини* (про інші завдання – див. вріз).

Ще одна світова тенденція – глобалізація. Подобається це комусь, чи не подобається, але це об'єктивний процес. І тут постає завдання – формувати через освіту патріотів України, або глобалістську людину, тобто людину конкурентоспроможну у глобальному просторі, людину, яка б сприймала усі нововведення, весь досвід у своєму фахові, у своїй професії, який існує і в інших країнах. Немає часу в мене зупинитись на цьому більш широко, але хочу сказати, тут багато проблем, від відповідної підготовки дитини – до знання англійської мови. Я вітаю, що президент України **Петро Порошенко** оголосив 2016 рік *роком англійської мови*.

І на сам кінець. **Система цінностей.** Час акцентує увагу на певних цінностях, які набирають більшої ваги, ніж це було колись. Я маю на увазі, скажімо, патріотизм, національне єднання. В умовах глобалізації можна було часто почути, що всі держави створюють спільний економічний простір, інформаційний, спільне небо і таке інше. Мовляв, немає потреби у патріотизмі. Я думаю, що не тільки події, пов'язані з агресією Росії щодо України, але й розумне сприйняття глобальних процесів переко-

нує нас в тому, що патріотизм, національне єднання важливі як ніколи раніше. Чому? Тому, що глобалізація – це не тільки зближення, це ще й загострення кон-

ЗА НАСТУПНІ 25 РОКІВ, БУДЕМО ВІДПОВІДАТИ УЖЕ МИ З ВАМИ, ОСВІТЯНИ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ НОВІ ПОКОЛІННЯ.

Василь Кремень

ЧОГО МИ ПОВИННІ ДОСЯГТИ, ЩОБ СФОРМУВАТИ ІННОВАЦІЙНУ ЛЮДИНУ

Наступна зміна, яка охопила все людство, це те, що людина в сучасних умовах вступає у все більше потужне *інформаційно-комунікаційне середовище* і для того, щоб вона залишалась сама собою, а тим більше була ефективною у своїй діяльності, вона повинна свідомо вибудовувати власну лінію поведінки життя і діяльності. І ось тут надзвичайно важливо формувати самодостатню, потужно розвинену особистість. А для того, щоб формувати таку особистість, окрім всього іншого, треба змінити тип педагогіки в нашій школі. Не скрізь, але в багатьох навчальних закладах ці зміни вже відбулися. Але ми повинні замінити авторитарну педагогіку на педагогіку толерантності, перейти від суб'єктно-об'єктних відносин вчитель і учень до суб'єктно-суб'єктних, де обидва учасника навчального процесу самодостатні і активні. Бо це важливо не тільки для освіти, не тільки для окремої людини, це важливо для держави. Бо тільки в цих умовах ми зможемо мати демократичну, стабільну державу. *Демократія не там де демократичний президент, парламент, міністр, хоча це все ми маємо, а там, де є критична маса людей, здатна жити в демократичному суспільстві і не здатна жити в тоталітарному суспільстві.*

Сьогодні ми все більше бачимо, що *рівень розвитку будь-якої країни визначається рівнем розвитку людини.* Людина – особистість – це і головний показник прогресу країни і основний важіль прогресу, бо мова йде про нову інформаційну технологію, де вирішальну роль грає інтелектуальна розвиненість людини. *Ось чому ми повинні будувати нашу освіту на основі дитиноцентризму.* Я дуже вдячний за те, що є посилання в документі на мій виступ і я вважаю, що дитиноцентризм є максимальним наближенням навчання і виховання до розвитку здібностей конкретної дитини. Тут ідея нової школи, як профільної старшої школи, ідея посилення психологічної підготовки відіграє важливу роль.

Наступний цивілізаційний виклик – це *цифрове суспільство.* Не може бути освіта осторонь цього процесу. Ми повинні усвідомити, що комп'ютер в освіті – це шлях до комп'ютерної грамотності, це матеріальний засіб індивідуалізації і інтенсифікації навчального процесу, розвитку пізнання дитини, а комп'ютер, підключений до інтернету – це можливість користуватися знаннями світу. Це відкрило новий тип освіти – дистанційної, яка теж потребує уваги з боку нашої держави.

НАПН ПОСТІЙНО ТРИМАЄ РУКУ НА ОСВІТЯНСЬКОМУ ПУЛЬСІ: події¹, що передували цьогорічним рішенням в державі

Шановні колеги і друзі! Ми, Національна Академія педагогічних наук України, бачимо своє основне завдання в тому, щоб максимально допомогти міністерству, органам освіти на місцях, навчальним закладам, вчителям у модернізації нашої освіти.

Василь КРЕМЕНЬ

● Модель української школи – 12-річка. Наукове підґрунтя

Проекти Концепції розвитку освіти на 2015-2025 роки та нового Закону України «Про освіту» – сьогодні в центрі уваги науково-педагогічної громадськості. Одним із їхніх положень, що викликає активні обговорення, є збільшення терміну навчання для здобуття повної загальної середньої освіти до 12 років.

Якою має бути українська школа – одинадцятичи дванадцятирічною, – говорили у Національній академії педагогічних наук в рамках круглого столу «*Структура загальної середньої освіти України*», що відбувся 21 січня 2015 року.

Організаторами заходу стали Президія НАПН України, Відділення загальної середньої освіти та Інститут педагогіки НАПН України. У роботі взяли участь педагоги та науковці, керівники навчальних закладів та управлінці.

● Нові правила для 10 мільйонів громадян²

Закон України «Про освіту» передбачає 12-річне навчання в школі. Як відомо, до цього ми вже йшли, але силами экс-міністра освіти **Дмитра Табачника** реформа згорнулася. Утім, мінімальний термін навчання в системі середньої освіти рішенням ЮНЕСКО має бути **11 років**. За інформацією Інституту педагогіки, у **20 країнах ЄС** вчать **12 років**, у **17-ти** – **13 років**, а у двох – **14 років** (Франція та Румунія).

● Реформа освіти³: хто, де, коли?

Реформування такого велетенського суспільного сектора як освіта – невдячна справа. Будь-який політик, який ініціює реформу в освіті, *по-перше*, не доживе (на своїй посаді) до повного проведення цієї реформи, *по-друге*, навряд чи дочекається вдячності від сучасників, швидше – навпаки.

● У Фінляндії відмовилися від викладання предметів

Фінським школярам до **2016 року** планують дозволити повністю перейти на комп'ютери у веденні конспектів. Влада Фінляндії і надалі вдосконалює систему освіти, яка й без того вважається однією з кращих у світі. Так, учням старших класів хочуть запропонувати вивчати не звичні предмети, а конкретні теми, повідомляє **The Independent**.

¹З сайту НАПН України

²Platfor.ma

³Георгій Касьянов/»Дзеркало тижня. Україна»

куренції між державами, націями, поширення конкуренції в планетарному масштабі, вторгнення конкуренції не тільки в інформаційний простір, а в культурний і таке інше. І тільки та нація, тільки та держава, громадяни якої максимально згуртовані, національно єдині зможе у найбільшій мірі усвідомити свій власний національний інтерес і в економіці, і в інших сферах, зможе відстояти ці національні інтереси в суперництві, у протиборстві з іншими державами і, таким чином, забезпечити краще життя для своїх громадян.

Ці зміни, про які я кажу – вони довготривалі, вимагають послідовної роботи, врахування кращого досвіду з минулого і сьогодення, тому що **освіта** – це консервативна система, де **приживаються тільки розумні зміни, і водночас змінити все не можна і не потрібно**, варто опиратися на кращий досвід і рухатися далі. Але **головне** в передумовах змін в освіті – **це підняття авторитету і ролі вчителя і освітян**. Без реалізації цього завдання ми не зможемо суттєво змінити нашу школу, бо **школа визначається рівнем роботи вчителя, його доброчесністю, його любов'ю до дитини**. За попередні **25 років** як ми рухалися відповідальні були в основному вчителі, які ще працювали в радянський період. А от за наступні **25 років**, будемо відповідати уже **ми з вами, освітяни, які виховують нові покоління**.